

ଧରତ୍ରୀ
DHARITRI

ସାହିତ୍ୟାମ୍ବୁ

ମାର୍ଚ୍ଚ ୭-୧୯, ୨୦୧୯

ଅବଲୋକନ : ପ୍ରମୋଦ କୁମାର ମହାନ୍ତି

ସ୍ମରଣୀୟ : ଜୟନ୍ତୀ ରଥ

ପହିଲି ପୁଲକ : ପ୍ରିୟବ୍ରତ ପାତ୍ର

ପ୍ରଥମ ବହି : ଇପ୍ସିତା ସତ୍ତ୍ଵୀ

ପକ୍ଷୀ ଫେରିନି

ଇତ୍ୟଦିତା ସତ୍ୟଜ୍ଞା

ମୁଁ କବିତା ଲେଖୁଥିଲି ବହୁ ପିଲାବେଳୁ ସତ, ମାତ୍ର ଘରେ କେହି ଜାଣି ନ ଥିଲେ। କଲେଜ ମାଗାଜିନ୍‌ରେ ମୋ' କବିତା ଦେଖି ନମା

ଯେବେ ପଚାରିଲେ ଆଉ କ'ଣ କବିତା ଲେଖୁଛୁ ବୋଲି, ମୁଁ ମୋ' କୁନି ତାଲୁକାଟିକୁ ବଢ଼ାଇଦେଲି। ନମା ଖୁବ୍ ଖୁସି ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ, ପୁଲକିତ ଓ ଉତ୍ସାହିତ ବି। ସେତେବେଳେ ନମା (କବି ଡ. ବଂଶୀଧର ସତ୍ୟଜ୍ଞା) ନୟାଗଡ଼ ସ୍ୱୟଂଶାସିତ କଲେଜରେ ଓଡ଼ିଆ ବିଭାଗରେ ଅଧ୍ୟାପନା କରୁଥା'ନ୍ତି। ହରିହର ମିଶ୍ର ବି ସେହି ବିଭାଗରେ ଥାଆନ୍ତି। ନମା ତାଙ୍କୁ ମୋ' କବିତା ଲେଖା କଥା କହନ୍ତେ, ସେ ମୋର ପାଞ୍ଚୋଟି କବିତା ନିଅନ୍ତି ଓ ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ ନିର୍ବାଚିତ କରି 'ସମାବେଶ' ପତ୍ରିକାକୁ ପଠାଇ ଦିଅନ୍ତି ଏବଂ ତାହା ପ୍ରକାଶ ପାଏ। ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ପତ୍ରିକାରେ ଏହା ମୋର ଥିଲା ପ୍ରଥମ ପ୍ରବେଶ। ଏହା ଭିତରେ 'ଆର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକାଶନ'ର ମୁଖ୍ୟ ଡ. ଗିରୀଶ ଚନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର ସେତେବେଳକୁ ନମାଙ୍କର ଏକ କବିତା ସଂକଳନ 'ଛାୟା ଦର୍ଶନ' ପ୍ରକାଶ କରିଥା'ନ୍ତି। ଗିରୀଶ ମଉସା ଥରେ ନମାଙ୍କୁ କହିଲେ, "ଝିଅ ଭଲ ଲେଖୁଛି, ତା' ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଆଣନ୍ତୁ, ବହି କରିବା।" ଯେବେ ନମା ଏକଥା ଜଣାଇଲେ ମୁଁ ଖୁସିରେ ନାତି ଉଠିଲି। ଏତେ ଖୁସି ହେଇଗଲି ଯେ ରାତିରେ ନିଦ ହେଲାନି।

ତା' ପରଦିନଠାରୁ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ପାଇଁ କବିତା ଉତ୍ତରା ଚାଲିଲା। ନମା ତମ କେମିତି କରିବାକୁ ହୁଏ ଶିଖେଇଲେ। ଖୁବ୍ କମ୍ ଦିନ ଭିତରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ପାଣ୍ଡୁଲିପିଟିକୁ ଗିରୀଶ ମଉସାଙ୍କୁ ଦେଇଦିଆଗଲା। ବହିର ଶୀର୍ଷକ ଥିଲା 'ପକ୍ଷୀ

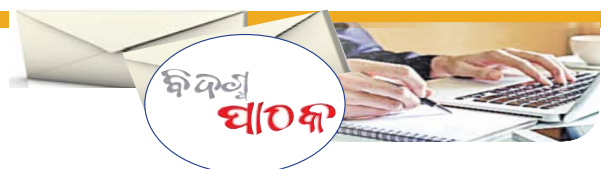
ଫେରିନି'। କିଛିଦିନ ପରେ ଗିରୀଶ ମଉସାଙ୍କୁ ଫୋନ୍ ଆସିଲା, "ଭାଇନା, ଇତ୍ୟଦିତା ବହି ବାହାରି ଯାଇଛି। ପୁସ୍ତକମେଳାକୁ କେବେ ଆସୁଛ ? ବହି ଆମ ସ୍କୁଲରେ ଅଛି। ଝିଅକୁ ନେଇ ଆସିବ। ସ୍କୁଲରେ ମୁଁ ଥିବି। କପି ନେଇଯିବ।" ଆମର ତା' ପରଦିନ ବହିମେଳା ଯିବାର ଥିଲା। କବିତା ସବୁର ବହି ରୂପ ଦେଖି ମୁଁ ଅଭିଭୂତ ହୋଇଗଲି। ଗୀତି କବିତା, ମୋଟ ସାଠିଏ ପୃଷ୍ଠା, ହାର୍ଡ ବାଇଣ୍ଡିଂ ଓ ପ୍ରଚ୍ଛଦ ଡିଜାଇନିଟ ମଉସାଙ୍କ ଝିଅ ମିଶ୍ର କରିଥାଆନ୍ତି। ପ୍ରକାଶ କାଳ ୨୦୦୧ ମସିହା। ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳଠାରୁ ରାତିଯାଏଁ ମୁଁ ଶହେଥର ମୋ' ବହିକୁ ଚନ୍ଦନ କରି ଦେଖୁଲି। ହାତରେ ଆଉଁସି, କଅଁଳ ଛୁଆଟେ ପରି ଛାତିରେ ଜାକିଲି। ମୁଣ୍ଡ ପାଖରେ ରଖି ଶୋଇଲି। ରାତିଅଧରେ ଉଠି ପୁଣି କେଇଥର ଦେଖୁଲି। ଗୁରୁଜନମାନଙ୍କୁ ସାମ୍ବାଦି କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଇ ହୁଏନି। ମୋ' ଆଖି ସାମ୍ବାଦରେ ଗିରୀଶ ମଉସାଙ୍କ ସ୍ନେହୀ ମୁହଁଟି ଭାସି ଉଠୁଥାଏ। ଶହଶହବାର ମୁଁ ମୋ' ଅନ୍ତରରୁ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମ କରୁଥାଏ।

- ଅଧ୍ୟାପିକା, କଂରାଜୀ ବିଭାଗ, ନିଆଳି କଲେଜ, କଟକ

'ସତରରେ ଶୀତ' ଗପଟି ପଢ଼ିଲେ ରଣଧୀର କପୁରଙ୍କ 'ହୀନା' ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ମନେପଡ଼େ

ମହାଶୟ,
* ଫେବୃୟାରୀ ୨-୧୯, ୨୦୧୯ 'ସାହିତ୍ୟାୟନ' ପଢ଼ିଲି। ମୀନାକ୍ଷୀ ଦେବୀଙ୍କ ଗଳ୍ପ 'ଅସମାଧିତ'ରେ ଦୀପକ ସ୍ତ୍ରୀ ଶାଶୁତାଙ୍କୁ 'ସୁଇଚ୍ ଅନ୍ କଲେ ସବୁ ଅନ୍ଧାର ହୋଇଯିବ' ବୋଲି ଯାହା କହିଲେ ଚାରି ବର୍ଷର ପୁଅ ବୁକୁନ୍ ବା କାହୁଁ ବୁଝନ୍ତା! ସ୍ମୃତି-ଅନୁଭୂତିରେ 'ଅନ୍ଧିମ ସ୍ୱର' ଖୁବ୍ ଜୀବନ୍ତ। ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଶେଷୋକ୍ତି ଥିଲା- 'ଏ କ'ଣ କରୁଛ!' 'ଧା-ବୌଦ୍ଧ' ଧର୍ମଘଟ ନଗରୀରୁ ଭୂତାଣୁ, ଜୀବାଣୁ, ପରଜୀବାମାନେ ସାମାଜିକମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଜଣାଇଥିବା ଦାବିକୁ ନାଭିର ସିଂହର ପୁନ୍ଦରୀ ନର୍ସର ଛୁଆଁରେ ଗାଳ୍ପିକ ଭୁଲେଇବା ପ୍ରସଙ୍ଗ କହି ଉପସଂହାର କରିଛନ୍ତି। ସୁପ୍ରିୟା ପାଲଙ୍କ ବିଶେଷ ଗପ 'ସତରରେ ଶୀତ' ରହସ୍ୟ ଉପନାୟ ପରି ଉଲ୍ଲସାପୂର୍ଣ୍ଣ, ଶବ୍ଦ ଜାଲ ସହ ବର୍ଣ୍ଣନା ଚାତୁରୀକୁ ପାଠ କଲେ ରଣଧୀର କପୁର ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ 'ହୀନା' ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ଲୋକେଶନ ମନେପଡ଼େ। 'ସମାଜରେ ମଣିଷ ଧୋକା ଦିଅନ୍ତି, ଜଙ୍ଗଲରେ ପଶୁମାନେ ଆତ୍ମୀୟତା ବର୍ଷିଦିଅନ୍ତି' ବାସ୍ତବରେ ମନେରଖିବା ପରି ହୋଇଛି। ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟରେ ସିଂହ, ଶାର୍ଦୂଳ, ଶୁଗାଳ, ନଭତର, ଜଳତର ମନୋହରଣର ନିଜ୍ଜକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ। ଚଳିତ ସଂଖ୍ୟାରେ ବହୁ ଲକ୍ଷ୍ମପ୍ରତିଷ୍ଠ ଲେଖକ ଯଥା ଶିବରାମ ଶତପଥୀ, ଫକୀର ଚରଣ ପାଢ଼ୀ, ବିଜୟ ଚନ୍ଦ୍ର ରଥ, ରଞ୍ଜନ କୁମାର ଦାଶଙ୍କ ବହି 'ପୁସ୍ତକ ପରିଚୟ'ରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି। 'ପହିଲି ପୁଲକ'ରେ ପାପାଲି ଭୂୟାଁଙ୍କ 'ବର୍ଷା' କବିତା ଅସରାଏ ଅଦିନିଆ ବର୍ଷା ପରି। 'ପ୍ରଥମ ବହି' ପ୍ରସ୍ତରେ 'ନିଜନିଜ ଆକାଶ'ର ଲେଖକା ବୀଣାପାଣି ପଣ୍ଡା ଯାହା କହିଛନ୍ତି, ଠିକ୍ କଥା- 'ପ୍ରଥମ ବହି'ର ଅନୁଭୂତି ସବୁ ଲେଖକଙ୍କ ପାଇଁ ନିଆରା। ରୁମ୍‌ଝୁମ୍ ନାୟକଙ୍କ 'ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଭଙ୍ଗା'ର ଧୂରବ, ଧୂରବା ବାପା, କନି ଚରିତ୍ର ଏବେବି ଗାଁଗହଳିରେ ଜୀବନ୍ତ। କବିତା 'ସ୍ମୃତି', 'ରୂମେ', 'ଫଟୋପ୍ରେମ୍', 'ସେତୁଟିଏ ଶବ୍ଦ', 'ତୁମ ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ' ମନଲୋଭା ହୋଇପାରିଛି।

- ପ୍ରତାପ ଚନ୍ଦ୍ର ପାଢ଼ୀ, ଆଲୋଲି, ବ୍ରହ୍ମପୁର, ଗଞ୍ଜାମ

* ୨୦ ଫେବୃୟାରୀରୁ ୫ ମାର୍ଚ୍ଚ 'ସାହିତ୍ୟାୟନ'ର ପ୍ରଚ୍ଛଦଟି ସୁନ୍ଦର। ଶିଶୁ ବ୍ୟଙ୍ଗର ସୁଲେଖକ ନିରଞ୍ଜନ ପତିଙ୍କ 'ପ୍ରଥମ ବହି' ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅନୁଭୂତି, ସୁନାତି ଦେବୀଙ୍କ ଗଳ୍ପ 'ଆତ୍ମନେପଦା' ଭଲ ଲାଗିଲା। ସ୍ୱଭାବ କବି ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେରଙ୍କ ଜୀବନୀ ଆଧାରରେ ଲିଖିତ ଡ. ମଣୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର ମେହେରଙ୍କ ଗଳ୍ପ 'ବିଶ୍ୱ ଦେଖ ମଧୁମୟ', ଅନୁଦିତ ଗଳ୍ପ 'ପେସାଦାର ବକ୍ତା' ଉଜାଜା, ଡ. ହୁଷୀକେଶ ମଲିକଙ୍କ କୃତ ସ୍ଥିତପ୍ରଜ୍ଞ ଲେଖକ ମନୋଜ ଦାସଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ୍‌କାର ଅନ୍ୟ ସର୍ଜନାକାରୀଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଅମୂଲ୍ୟ ମଣି ପରି। ଗୀତି-କବିତା 'ବିନେ ସପନେ' ଭଲ ଲାଗିଛି। 'ପହିଲି ପୁଲକ', 'ପୁସ୍ତକ ପରିଚୟ' ଆଦି ପଢ଼ି ମୋର ମତ ଯେ, ଧରିତ୍ରୀ 'ସାହିତ୍ୟାୟନ' ଚମତ୍କାର ଭାବେ ସମ୍ପାଦିତ।

- ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦାଶ, ବିଦ୍ୟାଧରପୁର, ରୁଆଲିଗୋରଡ଼ା, ଗବହୁଣ୍ଡ, ପୁରୀ

* ୨୦ ଫେବୃୟାରୀରେ ପ୍ରକାଶିତ 'ସାହିତ୍ୟାୟନ'ର ଦ୍ୱିତୀୟ ପୃଷ୍ଠା 'ବିଦଗ୍ଧ ପାଠକ'ରେ ସୃଷ୍ଟି ଆଉ ସୃଷ୍ଟା ମଧ୍ୟରେ ସଂପର୍କକୁ ନେଇ ବିଭିନ୍ନ ମତାମତ ଓ ମନ୍ତବ୍ୟ ଖୁବ୍ ଗ୍ରହଣୀୟ ଏବଂ ରୁଚିକର ଥିଲା। ଗଳ୍ପ 'ଆତ୍ମନେପଦା'ରେ ଥିଲା ଜୀବନ ରହସ୍ୟର କରୁଣ କାହାଣୀ। ସ୍ନେହ ପ୍ରେମଭରା ସଂସାରର ଅକ୍ଷୟ, ଅଭୂଲ୍ୟ ଛବି କେତୋଟି। 'ସୃଜନ-ଆଳାପ'ରେ ମନୋଜ ଦାସଙ୍କ ସୃଜନଶୀଳତାର ପରାକାଷ୍ଠା ଉପଲବ୍ଧ। ଭଲ ଲାଗିଲା ତାଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିକେତୋଟିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏବଂ କାରଣ ସମ୍ପର୍କରେ ଜାଣି। କବିତାଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ମନକୁ ଆଁ ହୋଇଥିଲା। କବିତା 'ବାଲିଘର', 'ଝିଅ କାନ୍ଦିଥିଲା' ଭାବଗର୍ଭକ। 'ପହିଲି ପୁଲକ'ରେ ଦିଲ୍ଲୀପ ସ୍ୱାଇଁଙ୍କ ଛଳଛଳ ଅନ୍ୟମନସ୍କତା ହୃଦୟରେ ରେଖାପାତ କଲା ଯେ କବି ଲେଖକମାନେ ସବୁକାଳ ଏମିତି ଓଦାଓଦା ଦୁଃଖରେ ଶୋକରେ। ସବୁଥର ସାକ୍ଷାତ୍‌କାରଟିଏ ରହିଲେ ସାହିତ୍ୟ ଆଲୋଚନା ମାଧ୍ୟମରେ ଆମ ସୃଜନଶୀଳତାକୁ ଆହୁରି ଅଧିକ ପରଖି ହୁଅନ୍ତା।

- ମମତା ଦାସ, କୁଣ୍ଡେଇବେଣ୍ଟସାହି, ଜେନାମଠ ଗଳି, ପୁରୀ

* 'ଧରିତ୍ରୀ' ପକ୍ଷରୁ ପ୍ରତି ୧୫ ଦିନରେ ଥରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବା 'ସାହିତ୍ୟାୟନ' ନିଶ୍ଚିତ ଭାବନାର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସାହିତ୍ୟର ସାହିତ୍ୟମାନ ରକ୍ଷା କରୁଛି। ଖୁବ୍ ଅସୁସ୍ଥ ମାନସିକତାରେ ଏଥର 'ସାହିତ୍ୟାୟନ' ପାଠକଲି। ଏଥର ଲେଖକ ସୁଶୀଳ ମିତଲଙ୍କର ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ସହ ସାକ୍ଷାତ୍‌କାର ଖୁବ୍ ହୃଦୟସ୍ପର୍ଶୀ ମନେହେଲା। ଇନ୍ଦିରା ହାତରେ ଝାଡୁ ଧରି ସଫା କରିବା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ତାଙ୍କ ଆଦର୍ଶ ଗୁଣର ପରିଚୟ। ମୀନାକ୍ଷୀ ଦେବୀଙ୍କ ଗଳ୍ପ ସାଂପ୍ରତିକ ଜୀବନବୋଧର ପରିଚାୟକ। ଆଉ ସବୁ ଲେଖା ଭଲ। କବିତା ମୋ' ମତରେ ମନକୁ ଆଁ ନୁହେଁ।

- ରଞ୍ଜନ ମିଶ୍ର, ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ରପୁର, ସାକ୍ଷୀଗୋପାଳ, ପୁରୀ

* ଧରିତ୍ରୀ 'ସାହିତ୍ୟାୟନ'ର ପ୍ରତିସଂଖ୍ୟା ମୁଁ ପାଠକରେ। ଏଥିରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବା ଗଳ୍ପ କବିତା, ସୃଜନ-ଆଳାପ ଓ ସ୍ମରଣୀୟ ଆଦି ପ୍ରମ୍ ସୁନିର୍ବାଚିତ ମନେହୁଏ। ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରୁ ଲେଖକଲେଖକ, ବିଶେଷକରି ତରୁଣ ପ୍ରତିଭାମାନଙ୍କୁ ସାହିତ୍ୟାୟନରେ ଯେପରି ସ୍ଥାନିତ କରାଯାଇଛି, ତାହା ସ୍ମରଣଯୋଗ୍ୟ। କିନ୍ତୁ ଏଥିରେ ପ୍ରତିସଂଖ୍ୟାରେ ଭ୍ରମଣ କାହାଣୀ ଓ ରମ୍ୟରଚନା ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଦିଆଗଲେ ତାହା 'ସାହିତ୍ୟାୟନ'ର ପାଠକାୟତା ବୃଦ୍ଧିରେ ସହାୟକ ହୁଅନ୍ତା।

- ନିରଞ୍ଜନ ସେନାପତି, ଛେଣ୍ଡିପଦା, ମୟୂରଭଞ୍ଜ

ଆମ ଉତ୍ତର: 'ସାହିତ୍ୟାୟନ'ରେ ମଝିରେ ମଝିରେ ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଓ ଜଙ୍ଗଲ ଅନୁଭୂତି ଆଦି ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି। ନିୟମିତ ବ୍ୟବଧାନରେ ରମ୍ୟରଚନା ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାନିତ ହେଉଛି। ଯଦି ଉପଯୁକ୍ତ ଭ୍ରମଣ କାହାଣୀ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ଆମର ହସ୍ତଗତ ହୁଏ, ତେବେ ତାହା ପ୍ରକାଶ କରିବାରେ ଆମର କାର୍ପଣ୍ୟ ରହିବ ନାହିଁ। ଆପଣଙ୍କ ଅନୁରୋଧ ମନେ ରହିଲା। 'ସାହିତ୍ୟାୟନ' ନିୟମିତ ପଢୁଥିବାରୁ ଆପଣଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ।

- ସାହିତ୍ୟାୟନ

ସାହିତ୍ୟୀୟନ

ଲେଖା ପଠାଇବାର ଠିକଣା

ସମ୍ପାଦକ ଧରିତ୍ରୀ, ବି-୧୫, ରସୁଲଗଡ଼ ଶିଳ୍ପାଞ୍ଚଳ, ଭୁବନେଶ୍ୱର-୭୫୧୦୧୦
email: dharitrisahityayana@gmail.com

ସାହିତ୍ୟାୟନ ପ୍ରତି ୧୫ ଦିନରେ ଥରେ ପ୍ରକାଶ ପାଏ। ମୌଳିକ ଗଳ୍ପ, କବିତା, ଅନୁବାଦ ଗଳ୍ପ, ବ୍ୟଙ୍ଗ ଓ ଲଳିତ ନିବନ୍ଧକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦିଆଯାଏ। ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶିତ ପୁସ୍ତକ/ଲେଖାକୁ ନେଇ ବିଶେଷ ଅନୁଭୂତି, ଭାରତୀୟ ଓ ବିଶ୍ୱ ସାହିତ୍ୟ ଉପରେ ଆଧାରିତ ଲେଖା ସ୍ଥାନିତ ହୁଏ। ଆଗ୍ରହୀ ଲେଖକ/ଲେଖକ ନିମ୍ନ ଠିକଣାରେ ଲେଖା ପଠାଇପାରିବେ। ଜେରକ୍ସ କପି ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ। ପୂରା ଠିକଣା ଓ ମୋବାଇଲ ନମ୍ବର ଦେବାକୁ ଅନୁରୋଧ।

ଅବଲୋକନ

ପ୍ରମୋଦ କୁମାର ମହାନ୍ତି

କେତେ ଗାଆଁ, ତୁଠ, ଘାଟ, ବିଲବାଡ଼ି, ପଠା, ତୋଟା, ପଡ଼ିଆ, ବାଲିକୁଦ ଓ ବଣରୁଦାଗୁଡ଼ିକୁ ଛୁଇଁଛୁଇଁ ଯାଉଥାଏ। ତାହାହିଁ ସେହି ଉତ୍ସର ଅନୁଭବମୟ ସଂପଦ ।

‘ଯେଉଁ ନିଆଁ କୁହୁଲୁଟି ମୋ’ ମନର ଗହଳ ସନ୍ଧିରେ ମୁଁ ସେଥିରେ ପୋଡ଼ାହୁଏ, ତୁମେ ଫେରି ଦେଖ କିଛିନାହିଁ । କଳିହୁଡ଼ି ମାଳତୀର ହାଡ଼ଖଣ୍ଡେ ପାଆନାହିଁ ତୁମେ ଗାଡ଼ିଆର ସାତତାଳ ପଙ୍କ ତଳେ ଲୁଚୁ ପୋଡ଼ାମୁହିଁ । (ନବଗୁଞ୍ଜର)

ଏ କବିତାର ନାୟିକା ମାଳତୀ-ଗାଉଁଲି ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟିଏ । ତା’ର ସ୍ଵ-କଥନ ଓ ନିଜସ୍ଵ ଉଚ୍ଛି ନଈର ପ୍ରବାହ ପରି ଚାଲିଛି ଯେ ଚାଲିଛି । ମନରେ ଗତାଗତ କରୁଥିବା ଅସଂଖ୍ୟ ଚିନ୍ତା ଓ ଅନୁଭବକୁ ଯେଉଁ କୌଶଳରେ ସ୍ଵାଭାବିକ ଭାବରେ ଲେଖାଯାଇଛି, ତାହାହିଁ ଚେତନାପ୍ରବାହର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ । ଏହା

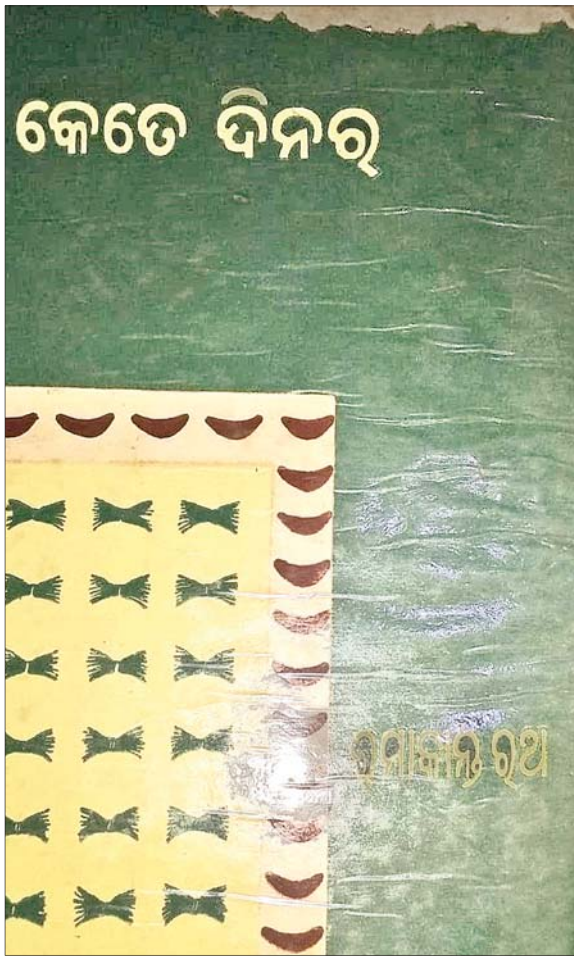
ତୁଠ ଛୁଇଁଛୁଇଁ ବହି ଯାଉଥିବା ନଈ...

ଚେତନାପ୍ରବାହଧର୍ମୀ ସର୍ଜନା । ଏହିଭଳି ଅନେକ କବି ଓ ଲେଖକ ସେମାନଙ୍କ ରଚନାରେ ଚେତନାପ୍ରବାହଧର୍ମୀ ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷାମାନ କରିଛନ୍ତି ।

ମୁକ୍ତ ସହଚାର (Free association) ତଥା ଅବାଧ ଚିନ୍ତନ ସହ ଚେତନା ପ୍ରବାହର ଏକାନ୍ତ ସଂପର୍କ ରହିଛି । ସ୍ଵଗତୋକ୍ତି ଓ ଚେତନାପ୍ରବାହ ଏକା କଥା ନୁହଁ । ଚେତନାପ୍ରବାହ ଅନ୍ତରୀଣ ଓ ବହୁ ଗଭୀର । ଏହାର ଧାରା ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ, ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ । ରମାକାନ୍ତଙ୍କର ‘କେତେ ଦିନର’ କବିତା ସଂକଳନ (ଅଗ୍ରଦୂତ, ବାଙ୍କାବଜାର) ୧୯୮୯ରେ ପ୍ରକାଶିତ । ଏଥିରେ ଥିବା ‘ନବଗୁଞ୍ଜର’ କବିତାଟି କୌଶସିଠାରେ କମା, ପୂର୍ଣ୍ଣଚ୍ଛେଦ ଅଥବା ଆନୁଭୂତିକ ଚିହ୍ନ ନ ଥିବା କବିତାଟିଏ । ଆରମ୍ଭରୁ ଶେଷଯାଏ କବିତାଟି ଚେତନାପ୍ରବାହର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ । ଏହି ‘ନବଗୁଞ୍ଜର’ କବିତା ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଏକ ସଂକଳନ ‘ଷାଠିଏ’ରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାନିତ ହୋଇଛି । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କବିତାଗୁଡ଼ିକର କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ଆଂଶିକ ଭାବରେ ଚେତନାପ୍ରବାହର ଚିତ୍ର ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଲେ ମଧ୍ୟ ‘ନବଗୁଞ୍ଜର’ କବିତା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଚେତନାପ୍ରବାହର ପରିଚୟ ଦିଏ । ରମାକାନ୍ତଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଏକ କବିତା ‘ଜହ୍ନୁରାତି’ରେ ସମାନ ପ୍ରକାରର ଚେତନା-ପ୍ରବାହ-ଆଙ୍ଗିକର ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇଛି:

‘ବେଳେବେଳେ ମନେହୁଏ ମୁଁ ଆକାଶ, ପ୍ରଶସ୍ତ ଅଥଚ ଫାଙ୍କା, ଏବଂ ଦେଖୁଅଛି ପୃଥିବୀ ଯେପରି ତୁମେ ଠିକ୍ ସେହିପରି ମେଲା କରିଅଛ ହାତମାନ ଯେଉଁଠାରେ ଓହ୍ଲାଇଲେ ସେହିଠାରେ ତୁମ ଆଲିଙ୍ଗନ ।’

ଏହିଭଳି ମୁକ୍ତ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ମାନସିକ ଚିନ୍ତନରେ କମା, ବିରାମ ଚିହ୍ନ ଅଥବା ପୂର୍ଣ୍ଣଚ୍ଛେଦ ନ ଥାଏ । ଚେତନାପ୍ରବାହ ଏକ ନଦୀ ଭଳି । ଏହାର ଦୁଇକୂଳରେ ତୁଠ ଥିଲେ ଥାଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ଏହା ମହୋଦଧିରେ ବିଲୀନ ହେଲାଯାଏ ବିରାମହୀନ ପ୍ରବାହରେ ଛଳଛଳ କଳକଳ ଯାତ୍ରୀକଟିଏ । ନଈ ବହି ଯାଉଥିଲାବେଳେ

ରମାକାନ୍ତ ରଥ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାର ଅନ୍ୟତମ ପ୍ରମୁଖ ନିର୍ମାତା । ‘କେତେ ଦିନର’, ‘ଅନେକ କୋଠରୀ’, ‘ସନ୍ଦିଗ୍ଧ ମୃଗୟା’, ‘ସପ୍ତମ ରତ୍ନ’, ‘ଶ୍ରୀରାଧା’, ‘ଶ୍ରୀ ପଳାତକ’, ‘ସୀମାନ୍ତ ବାସ’ ଓ ‘ନ ଯା’ ନ ଯା’ କହୁ କହୁ’ ଭଳି କବିତାଗ୍ରନ୍ଥର ଏହି ମହାନ ସ୍ରଷ୍ଟାଂକୁ ଓଡ଼ିଆ ତଥା ଭାରତୀୟ କବିତାକୁ ବିରଳ ଅବଦାନ ପାଇଁ ମିଳିଛି ‘କେନ୍ଦ୍ର ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ପୁରସ୍କାର’, ‘ଶାରଳା ପୁରସ୍କାର’, ‘ସାହିତ୍ୟ ଭାରତୀ ସମ୍ମାନ’, ‘କବୀର ସମ୍ମାନ’, ‘ସରସ୍ଵତୀ ସମ୍ମାନ’ ଓ ସର୍ବୋପରି ଦେଶର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନାଗରିକ ସମ୍ମାନ ‘ପଦ୍ମଭୂଷଣ’ । ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ‘ଚେତନା ପ୍ରବାହ ଧାରା’ର ସର୍ବପ୍ରଥମ ସ୍ରଷ୍ଟା ବା ଜନକର ମାନ୍ୟତା ଦେଇ ତା’କର ଦୁଇ ପ୍ରସିଦ୍ଧ କବିତା ‘ନବଗୁଞ୍ଜର’ ଓ ‘ଜହ୍ନୁରାତି’ର ତଥ୍ୟନିଷ୍ଠ ଆଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି କବି ପ୍ରମୋଦ କୁମାର ମହାନ୍ତି, ଯହିଁରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ତା’କ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣର ଅନନ୍ୟତା...

interior monologue- ଏକାଏକା କହୁଥିବା ବକ୍ତବ୍ୟ- ଅନ୍ତରୀଣ ନିଜସ୍ଵ ଉଚ୍ଛି । ଏହିଭଳି ପରିପ୍ରକାଶ ଦସ୍ତୋଭସ୍କିଙ୍କର ଉପନ୍ୟାସଗୁଡ଼ିକରେ ରହିଛି । Arthur Schinitzlerଙ୍କ ‘Leutenant Gustle’ ଉପନ୍ୟାସରେ ଅନ୍ତରୀଣ ସ୍ଵ-କଥନମାନ ପୂରି ରହିଛି । ୧୮୮୮ରେ ଫରାସୀ ଔପନ୍ୟାସିକ Edourd Dujardia ପ୍ରଥମେ ଏହି କୌଶଳ ପ୍ରୟୋଗ କରିଥିଲେ । James Joyce କ ‘ୟଲିସେସ୍’ (Ulyses, ୧୯୨୨) ରେ ଏହି କୌଶଳ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସଫଳ ହୋଇଛି । ଦୁଇ ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି Leopold Bloom ଓ Stephen Daodaldasଙ୍କ ଚିନ୍ତନ, କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀମାନ ଏବଂ ଅନୁଭବମାନ ଏଥିରେ ରହିଛି । ଚାଳିଶ ପୁଷ୍ପାଧରି Molly Bloomଙ୍କର ସ୍ଵଗତୋକ୍ତିରେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ବିରାମଚିହ୍ନ (କମା) ରହିଥିଲା । Dorothy Richardson ତାଙ୍କର ୧୨ ଖଣ୍ଡରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ‘Pilgrimage’ ବହିଟିକୁ (୧୯୧୫-୧୯୨୭) ଏହି ମାର୍ଗରେ ବାଡ଼ିଛନ୍ତି । Marcel Proust (୧୯୧୩-୧୯୭୭) ତାଙ୍କର ‘A La rehuche du Tempo Perdu’ ରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ସ୍ଵଗତୋକ୍ତି ଉପାୟ ଅବଲମ୍ବନ କରିଛନ୍ତି । Henry James ଓ ଦସ୍ତୋଭସ୍କିଙ୍କର ଦୀର୍ଘ ସ୍ଵଗତୋକ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ଲେଖାରୁ ମିଳେ । ସୁତରାଂ କୁହାଯାଇପାରେଯେ, ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ଉପାୟରେ ପୃଥକ୍ ଭାବରେ କେତେକ ମୌଳିକ ସାରସ୍ଵତ ସ୍ରଷ୍ଟା ଏହି ଉପାୟ ଅବଲମ୍ବନ କରି ଉପନ୍ୟାସମାନ ଲେଖିବା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ସାଂପ୍ରତିକ ଓଡ଼ିଆ କବିତାରେ ରମାକାନ୍ତ ରଥ ସମ୍ଭବତଃ ସ୍ଵ-ଆଳାପ-ଚେତନାପ୍ରବାହର ସର୍ବପ୍ରଥମ ସ୍ରଷ୍ଟା ବା ଜନକ । ଯେଉଁ କବିତା ପାଠକକୁ ଭିନ୍ନ ଏକ ମାର୍ଗରେ କାବ୍ୟରସ ଓ ବ୍ୟଞ୍ଜନା-ପ୍ଲାବିତ ମୁକ୍ତ ଅବାଧ ଭାବସମ୍ଭାରମାନ ପ୍ରଦାନ କରୁଥାଏ, ରମାକାନ୍ତଙ୍କର କବିତା ସେହି ସଂପଦ ପ୍ରଦାନ କରୁଛି । ଏହା ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଓ ଅଭିନବ ।

ମହାଦଶା

ଏମ୍. ହିମାଂଶୁ ଆଚାରୀ

ମୋ' ହାତଟା ଚିକେ ଦେଖେଇବା । ଏମିତି ଘାତବାର ଓ ଖରାପ ଦଶା କବଳରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇଁ କିଛି ତ ପ୍ରତିକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିବ ।' ସେଦିନ ସତରେ ବେଶି ଜରୁରୀ କାମ ହିଁ ଥିଲା ତେଣୁ ମାନସୀର କଥା ରଖି ପାରିଲାନି ସୁଶାନ୍ତ, ବରଂ ଗୋଟିଏ ବିରକ୍ତିଭାବ ଦେଖେଇ ଚାଲି ଯାଇଥିଲା । ଅର୍ଥିଏ ମାତ୍ର ଅଳ୍ପ ବାଟ ଥିଲା, ତା' ବାଜକ ସ୍ଥିତି କରିଯିବାରୁ ହଠାତ୍ ତଳେ

ପଡ଼ିଗଲା ସୁଶାନ୍ତ । ଭାଗ୍ୟ ଭଲ, ବାମ ପଟ ରାସ୍ତାରେ ଛିଟିକି ପଡ଼ିଲା । ଡାହାଣ ପଟେ ସବୁବେଳେ ଭାରିଯାନର ଅନବରତ ଆତଯାତ । ଅବଶ୍ୟ ସେଦିନ ସେମିତି କିଛି କ୍ଷତାକ୍ତ ହେଲାନି ସତ, କିନ୍ତୁ ଘରୁ ଗୋଡ଼କାଢ଼ିବା ବେଳେ ଦେଖିଥିବା ମାନସୀର ବିକଳ ମୁହଁଟି ବାରମ୍ବାର ନାଚି ଉଠିଲା । ଅର୍ଥିଏ ଛୁଟି ପରେ ଘରକୁ ଫେରିବା ବେଳେ ମାନସୀ ସେମିତି ଠିଆ ହୋଇଥିଲା । ସୁଶାନ୍ତକୁ ଦେଖିଲା ପରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଇଥିଲା ମାନସୀ । ତା' ମନରେ ବସା ବାନ୍ଧି ସାରିଥିବା ଦଶା, ମହାଦଶା, ଗ୍ରହ, ନକ୍ଷତ୍ର, ରାଶି ଭଳି ବିକାରଗୁଡ଼ିକ ପୁଣି ପରିପୁଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ ଭାବି ସୁଶାନ୍ତ ତା' ଦୁର୍ଦ୍ଦଶଗାର ସାମାନ୍ୟତମ ସୂଚନା ମଧ୍ୟ ଦେଲା ନାହିଁ ।
ଯେଉଁଦିନ ଲିପି ପଢୁଥିବା ସ୍କୁଲରୁ ତା' ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ଫୋନ୍ କରି କୌଣସି କାରଣରୁ ଲିପିର ହାତ ଭାଙ୍ଗିଯିବା କଥା କହିଦେଲେ, ସେଦିନ ମାନସୀର ଅବସ୍ଥା ସାଂଘାତିକ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଲିପି ଓ ମାନସୀକୁ ତାଲୁରଖାନା ନେଇ ଉଭୟଙ୍କ ଚିକିତ୍ସା କରେଇ ଘରକୁ ଆଣିବା ବେଳେ ସୁଶାନ୍ତ ଗୋଟେ ପ୍ରକାର ଘାଣ୍ଟି ପାଲଟି ଯାଇଥିଲା । ଲିପିର ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା ଠିକ୍ ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ମାନସୀ ଆବଶ୍ୟକତାଠାରୁ ଅଧିକ ଅସହାୟବୋଧକୁ ନିଜ ଭିତରେ ପାଳି ପୋଷି ବଢ଼ି କରୁଥିଲା । ଲିପିର

ହାତଭଙ୍ଗାକୁ ନେଇ ସେ ଯେତିକି ବିକ୍ରତ ନ ଥିଲା ତା'ଠୁଁ ଢେର ବିଚଳିତ ହେବା କାରଣଟି ହେଲା, ସେଦିନ ବି ରୁଧିବାର ଥିଲା ।

ଏମିତି ଅନେକ ଘଟଣା-ଦୁର୍ଘଟଣାକୁ ନେଇ ମାନସୀ ଅସମ୍ଭବ ଭାବେ ଭାଙ୍ଗି ପଡୁଥିଲେ ଏବଂ ପରୋକ୍ଷରେ ନିଜକୁ ଦାୟୀ କରି ଏଥିରୁ ମୁକ୍ତିଲାଭକୁ ବାଟ ଖୋଜୁଥିଲା । ଯେଉଁ ରୁଧିବାର ତାଙ୍କ ବାରଣ୍ଡାକୁ ଜଣେ ବାବା ଆସି ତାଙ୍କ ଘରର କିଛି ଉନ୍ନତି ଅବନତିର ଗୋପନୀୟ କଥା କହିବାକୁ ମାନସୀର ପାପୁଲିକୁ ନିରେଖି ଚାହୁଁଥିଲା ବେଳେ ସୁଶାନ୍ତ କ୍ରୋଧାନ୍ୱିତ ହୋଇ ମାନସୀକୁ ଚାଣି ଆଣିଥିଲା ଓ ଏଇଭଳି ଭଣ୍ଡ ବାବାଙ୍କଠାରୁ ନିଜକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ଦୂରେଇ ରଖିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲା । ବାବା ତ ଚାଲିଗଲେ, କିନ୍ତୁ "ରୁଧିବାର ଦିନ ତୋର ଘାତବାର, ଚିକେ ଜରି ରଖି ଚଳିବୁ" ବୋଲି ଦେଇଥିବା କର୍ଣ୍ଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ମାନସୀର ସରଳ ମନ ଭିତରେ ଘର କରି ରହିଯାଇଥିଲା । ତା' ପରଠୁ ରୁଧିବାର ଆସିଲେ ମାନସୀର ମନ ଗହନରେ ଛାଇଯାଏ ଗୋଟିଏ ଉଆଁସ ରାତିର ଅନ୍ଧାର । ସୁଶାନ୍ତ ଅନେକ ବୁଝାନ୍ତି । ଜୀବନର ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତକୁ ଅନୁଭବ କରି ଖୁସିରେ ରହିବାକୁ ପରାମର୍ଶ ଦିଅନ୍ତି । ଭାଗ୍ୟ, ଭବିଷ୍ୟତ, ରାଶି, ନକ୍ଷତ୍ର, ଦଶା, ମହାଦଶା ଭଳି ନିହାତି ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଅନୁଭବକୁ ମନରୁ ଦୂରେଇ ଦେବାକୁ ସିଧାସଳଖ ନ କହି ଖୁବ୍ ଚତୁରତାର ସହ ନିଜ ବୈଜ୍ଞାନିକ ମତକୁ ଆଣ୍ଡେ କରି ମାନସୀର କଅଁଳ ମନ ଭିତରେ ଲେସି ଦେବାକୁ ଅନବରତ ପ୍ରୟାସ କରନ୍ତି ସିନା, କିଛି ଫଳପ୍ରସ୍ତ ହୁଏନି । ଶେଷରେ ନାରବି ଯା'ନ୍ତି ସୁଶାନ୍ତ । ମନ ଭିତରେ ଛପା ସରିଥିବା ଚିତ୍ର ଓ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ସତରେ କ'ଣ ଏତେ ସହଜରେ ଲିଭେଇ ହୁଏ ! କହିବାବାହୁଲ୍ୟ, ଏବେ ରୁଧିବାର ଆସିଲେ ସୁଶାନ୍ତ ବି ଆନମନା ହୋଇପଡ଼ନ୍ତି ଆପଣା ଆପେ ।

- "ଶୁଣ, ମୁଁ ଜଣେ ଭଲ ଆଷ୍ଟ୍ରୋଲୋଜର୍ ସହ କଥା ହେଇ ତମ ବିଷୟରେ କହିଛି । ଚାଲି ଯିବା, ତୁମର ପାପୁଲିରେ ଅଦୃଶ୍ୟରେ କ'ଣ ସବୁ ଲେଖା ହେଇଛି ଚିକେ ଦେଖିନେବା ।" ବିହୁସ ନୁହଁ, ବରଂ ସହାନୁଭୂତିର ଲମ୍ବା ହାତଟେ ମାନସୀର ମଥାଯାଏ ନେଇ ପ୍ରସ୍ତାବଟିଏ ଥୁଅନ୍ତି ସୁଶାନ୍ତ । ମାନସୀ ଖୁସିରେ ଉତ୍ତର ଦିଅନ୍ତା, ସତେ ଯେମିତି କେଉଁକାକୁ ଏ କଥା ପଦକ ଶୁଣିବାକୁ ସେ ଡହଳିବିକଳ ହେଇ ଚାହିଁ ରହିଥିଲା । ଆଷ୍ଟ୍ରୋଲୋଜର୍ଙ୍କ ଚାମରରେ ଲମ୍ବା ଧାଡ଼ିର ଅସହିଷ୍ଣୁତା ଅପେକ୍ଷା ତା' ଭାଗ୍ୟ ଭବିଷ୍ୟତ ସମ୍ପର୍କରେ ଜାଣିବାର ଉତ୍ସୁକତା କଥା ସୁଶାନ୍ତ ମାନସୀର ଆଖି ଦୁଇଟିରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ପଡ଼ି ପାରୁଥିଲା ।

ମାନସୀ ପିତୃପ୍ରତିମା ଜ୍ୟୋତିଷଙ୍କର ପାଦ ସ୍ପର୍ଶ କରୁଥିଲା ବେଳେ ସେ ତାଙ୍କ ଦୁଇ ବାହୁ ପ୍ରସାରି ତୋଳି ନେଇଥିଲେ । କ୍ଷଣରେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଚୈକିର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିବାରୁ ଅଗତ୍ୟା ସୁଶାନ୍ତଙ୍କୁ ପ୍ରତିକ୍ଷାକ୍ଷୟରେ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଧରି ଆଷ୍ଟ୍ରୋଲୋଜର୍ ଜଣକ ମାନସୀର କଅଁଳ ପଢ଼ୁଥିଲା ପାପୁଲିଟିକୁ ନିଜ ପାପୁଲିରେ ଛୁଇଁବାକୁ ଲାଗିଲେ ଏପଟ ସେପଟ କରି । ଓଃ କି ବିରକ୍ତିକର ସେ ଛୁଆଁ ! କେହି ଜଣେ ଯେମିତି ତା' ହାତକୁ ଧରି ନିଆଁ ଝାସରେ ତରଳେଇ ଦେଉଛି । ହାତଟିକୁ ଚାଣି ଆଣିବାବେଳେ ଜ୍ୟୋତିଷ ଜଣକ ଆହୁରି ଜୋରରେ ଧରି ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଲମ୍ବା ଥିବା ରେଖାଟିକୁ ଚିହ୍ନେଇ କହୁଥିଲେ, ଏଇ ରେଖାଟି ହିଁ ପ୍ରେମରେଖା । ମୋ' ଯାଏଁ ତମକୁ ଚାଣିବାର ଇଏ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ସେତୁ । ଆହୁରି କ'ଣ ସବୁ କହିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରୁଥିଲା ବେଳେ ମାନସୀ ହାତଟିକୁ ଚାଣି ଆଣି ସେ କୋଠର ଭିତରୁ ପ୍ରସ୍ଥାନ କରି ସାରିଥିଲା । ଗାଡ଼ିରେ ବସି ଫେରୁଥିଲା ବେଳେ ମାନସୀ ଗୋଟାପଣେ ଭିଜି ସାରିଥିଲା । ସୁଶାନ୍ତ ପଚାରିଥିବା କୌଣସି କଥା ତାକୁ ଆଉ ଶୁଣୁ ନ ଥିଲା ।

- ଶିବାଜୀ ନଗର, ଉମରକୋଟ, ନବରଂଗପୁର

ଇ ଖଣ୍ଡ ରୁଟି ନେଇ ଯେବେ ବାହାରକୁ ଗଲି, ଦେଖିଲି ବାହାରେ କେହି ନାହାନ୍ତି, ଯାହା ଭାଗରେ ଏ ରୁଟି ପଡ଼ିବ । ପଛକୁ ଫେରି ଆସିଲା ବେଳକୁ ଦେଖିଲି ଛୋଟ କୁକୁର ଛୁଆଟା ଅନେଇ ରହିଛି ମୋ' ହାତରେ ଥିବା ରୁଟିକୁ । ଛୋଟିଆ ଖଣ୍ଡଟେ ତା' ଆଡ଼କୁ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଲି । ରୁଟି ଖଣ୍ଡଟିକୁ ଧରି ବସିପଡ଼ି ସେ ଖାଇବାକୁ ଲାଗିଲା । କିନ୍ତୁ ତା' ଲୋଭ ଥିଲା ମୋ' ହାତରେ ଥିବା ବାକିତକ ରୁଟିକୁ । ଆରପଟୁ କାଉ କେଲଟି ଉଡ଼ି ଆସିଲେ । ଯେଉଁଠି ଖାଇବା, ସେଇଠି ତ କାଉଗୁଡ଼ା ନିଶ୍ଚୟ ତାଙ୍କର ଅଧିକାର ଜାହିର କରିବେ । ମୁଁ ବି ଆଉ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡ କରି ତଳେ ଥୋଇ ଦେଇ ଆସିଲି ସବୁତକ ରୁଟି । ଦୂରରୁ ଥାଇ ଲକ୍ଷ୍ୟକଲି । କାଉଗୁଡ଼ିକ ରୁଟି ପାଖକୁ ଆସି ଏପଟ ସେପଟ ଚାହିଁ ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡେ ଉଠାଇ ଉଡ଼ି ଯାଉଛନ୍ତି । ପୁଣି ଫେରି ଆସି ଆଉ ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡେ ଉଠାଇ ନେଇ ଦୂରକୁ ଚାଲି ଯାଉଛନ୍ତି ଯେ ଆଖି ପାଉନାହିଁ । ଏପଟେ କୁକୁର ଛୁଆଟି ଖାଉଥିବା ରୁଟି ଖଣ୍ଡକ ସହ ସେ ଖଣ୍ଡଗୁଡ଼ାକୁ ବି ଅନେଇ ରହିଛି । ଯାହାକୁ ପୂରାପୂରି ଖାଇବାକୁ ତା'ର ଇଚ୍ଛା, କିନ୍ତୁ ସାହସ ପାଉନି କାଉ ମୁହଁରୁ ଛଡ଼େଇ ଆଣିବାକୁ । କଅଁଳ ଶରୀରଟାକୁ ତା'ର କାଳେ ସେମାନେ ଖୁଞ୍ଚି ଦେବେ । ବଡ଼ ଅଜବ ଏ

ଲଘୁ ଗନ୍ଧ

ଭୋକ

ଭୋକର ଦୃଶ୍ୟ! କେ ଜାଣେ କାଉଗୁଡ଼ାକ କେଉଁଠିକି ନେଇ ଯାଉଥିବେ ରୁଟି ଖଣ୍ଡସବୁ! ନିଜର ଭୋକ ମେଣ୍ଟାଇବାକୁ ଆଉ ପରିବାର ମୁହଁରେ ମୁଠାଏ ଆହାର ଦେବାକୁ କାହିଁ କେତେ ଦୂରରୁ ଉଡ଼ି ଆସୁଥିବେ । ଏପଟେ କୁକୁର ଛୁଆଟା ମା'ଠାରୁ ଅଲଗା ହୋଇ ସାଧାନ ଭାବେ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରୁଥିବ, କିନ୍ତୁ ମନରୁ ମାତ୍ର ଖାଇବାର ଭୟ ଦୂର ହୋଇପାରୁ ନ ଥିବ । ଫଳରେ ସେ ଖଣ୍ଡିଏ ମାତ୍ର ରୁଟି ନେଇ ତା' ଭୋକ ମେଣ୍ଟାଇବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଥିବ । ଘରକୁ ଫେରି ଆସିଲି । ମନରେ କାହିଁ କେତେ ପ୍ରଶ୍ନ, ତାହା କେବଳ ମନ ହିଁ କହିବ ।

- ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକାଲ କଲୋନୀ, ତ୍ରିନାଥ ମନ୍ଦିର, ରାୟଗଡ଼ା

ନାଲି ଗାମୁଛା

ହେମନ୍ତ କୁମାର ରାଉତ

ସେଦିନ ଭଗିଆ ହାଟରୁ ବାନ୍ଧିଥିଲା
ଛଅହାଡ଼ିଆ ନାଲି ଗାମୁଛା
ତା' ଟିକି ଜୀବନ ପରି ଖୋଲା
ଫୁଲ ପରି ହାଲୁକା ।

କେବେ ଠେକାକରି ଭିଡ଼ିଦେଲେ
ପିଇ ଯାଉଥିଲା ଗୋଟିଏ ସୂର୍ଯ୍ୟର ନିଆଁ
ଅଣ୍ଟାରେ ଭିଡ଼ିଦେଲେ ମାଡ଼ିବସେ
ହାତୀ ପରି ଅମାପ ବଳ ।
ଶୀତରେ ଭାଙ୍ଗିଦେଲେ ଦେହସାରା ଉଷ୍ମ
ମାଟି ପରି ଶୋଷିନିଏ ଗମଗମ ଝାଳ
କେବେ କାମରୁ ଫେରି ଖାଲି ଗାମୁଛାରେ
ପଡ଼ିଗଲେ ନିଘୋଡ଼ ନିଦ ।

ସେଦିନ ସୁଧ ଖୁଲାପ କରିବାରୁ
ଲୋକଟାର ଗାଳିରେ ଜକେଇ ଆସିଥିଲା ଲୁହ
ପୋଛି ଦେଇଥିଲା ଖୁବ୍ ନିରୋଳାରେ ।
ଦୁଃଖମାନଙ୍କୁ କବଳିତ କରି ପିଂଛ ଅଗାଡ଼ି
ଧାନବିଲର ହିଡ଼ମୁଣ୍ଡରେ ଶୋଇଥିଲା
ନିର୍ଲସ୍ତ ହୋଇ ।
ମଣିଷର ଦୁଃଖମାନଙ୍କୁ ଢାଳି ରଖିଥିଲା
ଚିରସାଥୀ ନାଲି ଗାମୁଛା
ମଶାଣିରେ ଜଳିଯିବା ଆଗରୁ
ହୁଡ଼ିକିନି ଜଳିଗଲା, ଗୋଟିଏ ପୁହୁର୍ତ୍ତରେ
ଏକାକାର ଜୀବନ ଯାତ୍ରାର ।

— ରାଜନଗର, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା

ଚାରିଟି କବିତା

ପ୍ରତିବନ୍ଧ

ଏକ୍ବଟିଆ ଘରେ ଏକାକୀ ଚେରୁଲ
କାତ ଉପରେ ଛାଇ
ଆସ୍ତେ କରି ପଚାରେ
“ଭଲ ଅଛ ନବନୀତା ?”
ତା' କପୁର ଧୂଆଁ ଆହୁରି ଧୂମା ସ୍ଵରରେ
ରୁପିରୁପି ଉତ୍ତର ପଠାଏ ।

ଧର୍ଷଣ ରାତିର ସ୍ମୃତି

ପୁରୁଷ: ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ କୋଇଲିର ସ୍ଵର
ନାରୀ: ସେଦିନ ଚନ୍ଦ୍ର ନ ଥିବା ରାତି ବୃକ୍ଷର
ପୁରୁଷ: ଶାଳ-ପିଆଶାକର ଅରଣ୍ୟରେ ଓହ୍ଲେଇଥିଲା ପକ୍ଷୀ
ନାରୀ: ସୁନ୍ଦରୀ କାଠର ଅରଣ୍ୟରେ ଆସିଥିଲା ବାଘ
ପୁରୁଷ: ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାମୟୀ ବସନ୍ତ ପବନରେ
ନାରୀ: ରକ୍ତାକ୍ତ ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ପଡ଼ିରହିଛି ।

ନବନୀତା ଦେବସେନ

ଅକ୍ଷର

ପ୍ରତିଦିନ ରାତି ନଇଁ ଆସିଲେ
ମୁଁ ତାକୁ ଖୋଜି ଆଣେ
ମୁଁ ତା' ଆଖିରେ ଆଖି ରଖେ
ସକାଳ ହେଲେ ଇ ପୁଣି ଦୁଇ ଆଖିରେ
ସଂସାର ସମ୍ଭାଳେ
ଉଡ଼ିଯାଏ ଅକ୍ଷରର ପକ୍ଷୀ ।

ଉତ୍ସର୍ଗ ପତ୍ର

ଏଇଠି ଦସ୍ତଖତ କଲି—
ଏଇ କଳାମେଘ ତଳେ ।
ଏଇ ଚିଠି ତୁମକୁ ମୋର ।

— ବଙ୍ଗଳାରୁ ଅନୁସୂଜନ
: ପ୍ରବାସିନୀ ମହାକୁଡ଼

ଗୀତି-କବିତା

ମଣିଷ ବୁଝେନି କିଆଁ

ସୁଧାର କୁମାର ଦାସ

ମଣିଷ ପାଖରେ କାହିଁକି ରହିଛି
ଛୋଟ ବଡ଼ ଜାତି ପ୍ରଥା
ସବର୍ଣ୍ଣ ମଣିଷ ଅସବର୍ଣ୍ଣ କହି
ଅନ୍ୟକୁ ଦେଉଛି ବ୍ୟଥା ॥

ଧର୍ମ ଭିତରକୁ ଜାତି ଗଣି ହୁଏ
ଇଶ୍ଵରଙ୍କ ଜାତି କାହିଁ
ସବୁ ଧର୍ମ ସବୁ ସମ୍ପଦାୟରେ
ଇଶ୍ଵର ଅଛନ୍ତି ରହି ॥

ଇଶ୍ଵର ତିହୁଡ଼ି ସବୁ ମଣିଷକୁ
ଜାଣନ୍ତିନି ଜାତି ପତି
ଗୁହାରି ଶୁଣନ୍ତି ତନ୍ମୟ ମନେ
ଭକତଠି ରଖୁ ପ୍ରୀତି ॥

ଏତେ କଥା ଯଦି ଇଶ୍ଵର ଜାଣନ୍ତି
ମଣିଷ ବୁଝେନି କିଆଁ
ଧର୍ମର ଗୁଳା ଗିଳାଇ ତାକୁ କେ
କଲା ହାୟ ଅର୍ପିନିଆ ॥
— ତରାବୋଇ, ଜଟଣୀ, ଖୋର୍ଦ୍ଧା

ତମ ସହ ନରେଶ୍ ମଣ୍ଡଳ

ଗୀତ ରାତିରେ ତମକୁ ମୁଁ
ସ୍ଵପ୍ନରେ ଭେଟିଛି ।
ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଛ ତମେ
ଠିକ୍ ଗୋଟାଏ
ଅନ୍ୟମାନସ୍ ରହୁ ଭଲି...

ଗୋଟାଏ ଅପଖ୍ୟାତିର
ପ୍ରେମିକ ବୋଲି
ମୋତେ ତମେ ବାରମ୍ବାର
ଦଂଶନ କରୁଛ ତୁମ୍ଭନରେ...
ମାଗୁଛ ଅସଂଖ୍ୟ
ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିର
ଶବ୍ଦ...

ଯଦିଓ ତମେ
ଭଲ ଭାବରେ ଜାଣ
ଆମ କ୍ଷତାକ୍ତ ସମ୍ପର୍କର
ରହସ୍ୟ କେତେ ଅସହିଷ୍ଣୁ... !
— ଦେବ ନିବାସ, ଭଦ୍ରକ

ଢେଉ

ଡ. ଅବନୀ ପ୍ରଧାନ

ଏ ସାରା ଜୀବନ ତ ଗୋଟେ ଝିଲି
ଝିଲି... ।
ଝିଲି ଝିଲି... ଢେଉ ଢେଉକା... ଢେଉ ତୋଳେ ।
ତରଂଗ ଆଂକେ ।
ତୋଳୁତୋଳୁ ଢେଉ... ଖେଳେ, ଖେଳାଏ... ।
ସେଇ ଢେଉ ଆଉ କ'ଣ କି ?
ଉତ୍ତରଣ / ଉଲ୍ଲଂଘନ / ଉଲ୍ଲଂଘନ / ଉଦ୍‌ବେଳନ...
ଠିକ୍ ! କବିତା ପରିକା
ଢେଉ ଢେଉକା ॥

ଢେଉ ପ୍ରାବଲ୍ୟରେ
ହୀରାରଂଗ ହରରଂଗୀ... ଚିକ୍‌ଫିକ୍, ଲୁଚ୍‌ପାଟ୍, ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ଲୁଚ୍
ସଗାସର୍, ତଟାପର୍ ॥

ହୀରା ବୋଇଲେ ନୀରବ ମୋଦି, ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ତକେଇତି,
ମାଲ୍ୟା ମାନେ ପଳାତକ ।
ଜାଣନ୍ତୁ ! ପ୍ରିୟଜନେ !! ସମାଜ ଆଗ
ଦେଶ ଆଗ ॥

ଢେଉର ଗୋଟେ ଭଲଗୁଣ ଯେ ସେ ଉତ୍ତୁରେ
ଉତ୍ତୁରୁ ଉତ୍ତୁରୁ ପଦାକୁ ପଡ଼େ, ବିଦାରେ
ଆଗକୁ ମାଡ଼େ, ମୋଡ଼େ, ବାଟ ନବିଗାଡ଼ି... ଆଗକୁ ଆଗକୁ
ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ବିଛାଡ଼େ ।
ଢେଉ ତୋଳୁତୋଳୁ... ଅଜ୍ଞାନତେ ପ୍ରଳୟ ତୋଳେ... ।
ତରଂଗ ଆଣେ, ତରଂଗ ଭଂଗ ବିଂବ ଦେଖାଏ ।
ଉନ୍ନାଦ ଦିଏ ।
କପଟ ନ କରି... ଭଲ ପାଇ ବସେ । ବାସ୍ ।
ସେ ଢେଉ । ଢେଉ ଆଉ କ'ଣ କି ?

— ମୋଟେଲ୍ ଛକ, ଭି.ଆଇ.ପି. ରୋଡ, ଗବସାହି, ଭଦ୍ରକ

